

Professori **Piia Jallinojan** apurahajärjestelmää käsittelevää mainiota ja omakohtaista kirjoitusta YP-blogissa (9.8.2017) on luetu ja jaettu ahkerasti. Jaettakoon siitä osa myös Ajatusten Tonaan:

”Jos tutkijanura lasketaan siitä kun aloitin väitöskirjatyön toukokuussa 1995, olen ollut alalla 22 vuotta. Jo sitä ennen sosiaalistuin jatkuvaan rahoituksen hakemiseen, kun tutkimusavustajana seurasin elämää Kansanterveyslaitoksella: täytin silloisen esimieheni hakemuksia kirjoituskoneella säätiön lomakkeelle, kuuntelin ilon ja pettymyksen huokailuja maailmassa, jossa onnistumisprosentti oli nykyistä paljon suurempi.

En tiedä kuinka monta hakemusta olen tehnyt yli kahdenkymmenen vuoden aikana, mutta iso osa on hylätty. Ensimmäisen hylyn jälkeen pettymykseen on oppinut suhtautumaan pääosin varsin tyynesti. Luulen myös että kerta kerralta sitoudun suunnitelmiin vähemmän ja vähemmän, kaikesta vaivasta huolimatta ne ovat vain hahmotelmia. Lähinnä turhauttaa ja uuvuttaa hukkaan mennyt työ. Hakemistiheys on kuitenkin vakavasti kasvanut ja rahoitus pirstaloitunut. Koko homma on alkanut epäilyttää. (...)

Vaikka teatraalinen näytelmä järjestetään lukuisia kertoja vuodessa, useammin kuin vielä

muutama vuosi sitten, olemme suppenevilla markkinoilla – liikaa tutkijoita, liikaa hakemuksia, liikaa merkityksettömyyttä. (...)

Rahoittajien suurten tutkimusohjelmien hinta maksataan etukäteen tutkijoilla, tutkimuslaitoksilla, yliopistoilla ja välillisesti myös opiskelijoilla. Mitä jos ne kaikki miljoonat tunnit, jotka käytetään Euroopassa tutkimusrahoituksen hakemiseen käytettäisiin tutkimuksen tekemiseen? Suomessa ja Euroopassa on tietty potti tutkimusrahaa jaossa. Se ei kasva siitä lainkaan vaikka jokainen kynnelle kykenevä hakisimme kuinka vimmaisesti. Odotan toiveikkaana, että systeemi romahtaa ja tilalle rakennetaan jotain uutta, kevyempää, motivoivampaa ja tutkija- ja tiedeystävällisempää.

Mitä voi tehdä? Voiko järjestelmää muuttaa? Olen pessimistinen asiasta, koska rahoitusjärjestelmää on viime vuosina lähinnä kurjistettu. Olemmeko siis ansassa? Olemme. Joko toimit maailman synnyttämän logiikan mukaisesti (hulluna rahoitushakemuksia) tai etsit paikan jossa voit lopettaa hakemisen. Opetusministeri ei tule saamaan ajatusta, että palataan tilanteeseen vaikkapa vuonna 1992 (enkä tiedä oliko juuri silloin tilanne erinomainen).

Olemme näennäisesti vapaita, vapaassa ammatissa ainakin siinä mielessä että saamme pääsääntöisesti päättää, mitä tutkimme ja milloin ja missä työemme teemme. Vai olemmeko sittenkin orjia – joita orjuuden lisäksi rasittaa vapauden lupauksen ja orjuuden realiteettien erosta syntyvä pettymys. Tutkijat usein huokailevat työnsä ras-

kautta ja lohduttautuvat sanomalla ’on tämä kuitenkin kaiken vaivan arvoista’ ja ’olemme etuoikeutettuja’. Kyllä olemmekin, mutta hienojen ja huonojen hetkien suhde käy koko ajan epäedullisemmaksi.”

”Minulta on kysytty, mitä on jäänyt päällimmäiseksi opiksi 14 vuoden kaupunginjohtajapestistä. Nyt vastaan: kaupungin tai minkä tahansa yhteisön menestymisen edellytys on kultainen leikkaus luotettavuuden ja luovuuden kesken.

Antakaas kun selitän. Luotettavuus tarkoittaa sitä, että kaikki kansalaiset noudattavat samoja sääntöjä ja saavat tasavertaisen kohtelun, että raitiovaunut kulkevat ajallaan, että hammaslääkäriajan saa varatuksi kohtuullisella vaivalla, että lapset ja nuoret saavat parhaan mahdollisen kasvatuksen ja koulutuksen, että kraanasta tulee puhdasta vettä ja niin edelleen. Tätä voi kutsua vaikkapa hyvinvointivaltioksi.

Luotettavuus ja ennustettavuus perustuvat yhteisille ja avoimesti sovituille menettelytapoille. Pahat kielet kutsuvat tätä byroslaviaksi ja sääntö-Suomeksi sekä korostavat normien ja ohjeiden yletöntä määrää. Vaikka kaikki pitävät luotettavuutta suuressa arvossa, byrokratialla ja kaikkinaisella viranomaissääntelyllä on keho kaiku. Liikoja säädöksiä pitää purkaa normitalkoilla, jotta esteitä kansalaisten aktiivisuuden ja yritteliäisyyden tieltä saadaan raivatuksi. (...)

Siispä: luovuus + luotettavuus = menestys. Suomella on käsittääkseni erinomaiset edellytykset tämän yhtälön toteuttamiseen. Viime tiistaina julkaistussa

Fragile States Indexissä, joka arvioi valtioiden vakautta tai epävakautta, Suomi komeilee kirkkaana ykkösenä eli maailman vakaimpana valtiona. Tältä perustalta on suomalaisten hyvä ponnistaa itsenäisyyden toiselle vuosisadalle.”

(Pekka Sauri Helsingin Sanomissa 1.8.2017)

Osmo Soininvaara kiittelee blogissaan hiljattaisilla julkaisuillaan ansioituneita tutkijoita ja esittää samalla huolensa yhteiskuntatieteilijöiden menetelmäosaamisesta (18.8.2017):

”VATT:n tutkija Mikko Silimanin mukaan positiivisen diskriminaation tulokset Helsingin kouluissa ovat kerrassaan erinomaisia. Tulos perustuu vertailuun Vantaan koulujen kanssa, jossa samaa politiikkaa ei ole ollut. Kun positiivisen diskriminaation rahaa kouluissa osoitettiin, tulokset paranivat selvästi Helsingissä, mutta eivät samanaikaisesti Vantaalla. Harvoin on mistään politiikkatoimesta saatu näin vahvoja tuloksia. Hyvä Helsinki! (...)

Viime keväänä julkaistiin Lassi Tervosen, Mika Kortelaisen ja Ohto Kannisen tutkimus siitä, miten eliittilukiossa opiskelu vaikuttaa oppilaan ylioppilastutkintoarvosanoihin. Ei mitenkään, oli tulos noin vähän yksinkertaistettuna. Tässä metodina käytettiin satunnaistamista” niin, että verrokkeina olivat oppilaat, jotka juuri ja juuri eivät päässeet eliittilukioon, esimerkiksi Ressuun.

Viime vuonna julkaistiin tutkimus, jonka mukaan kunnan työntekijöiden määrä valtuustossa vaikuttaa selvästi kunnan budjettimenoihin niitä kasvat- taen. Tässä ’satunnaistaminen’

tehtiin viimeisen sisään päässeen mukaan. Tutkimus oli tehty yhdessä Aalto-yliopiston tutkijoiden kanssa. Toissapäivänä Aalto-yliopiston taloustieteenlaitoksen kahvihuoneessa saimme tutkimuksen yhden tekijän, Otto Toivasen tarjoamaa pullaa sen kunniaksi, että tutkimus on hyväksytty julkaistavaksi hyvin arvostetussa American Political Science Review’ssä.

Näissä kaikissa on yhteistä se, että ekonomistit ovat tutkineet aiheita oman alueensa ulkopuolelta ja saaneet vakuuttavia tuloksia. Esimerkiksi tuota eliittilukiokysymystä maan yli sata kasvatustieteen professoria ei ole pystynyt selvittämään. Joitakin tutkimuksia on tehty, mutta menetelmin, jotka eivät voi asiaa aukaista, koska valikoitumista ei ole osattu eliminoida. Tarvittiin taloustieteen opiskelija, joka ratkaisee asian gradussaan, josta tosin saikin ansaitusti arvosanaksi laudaturin.

Taloustieteilijöillä ovat tutkimusmenetelmät paljon paremmin hallussa kuin kasvatustieteilijöillä tai sosiaalitieteilijöillä. Siksi taloustutkijat jyräävät nämä niiden omalla kotikentällä. American Political Science Review’ssä ei ole juuri näkynyt suomalaisten yhteiskuntatieteilijöiden julkaisuja.

Tilanne ei ole mitenkään tyydyttävä, sillä metodien lisäksi pitäisi hallita myös sisältöjä. Yhteiskuntatieteissä pitää metodiosaamista lisätä, paljon ja nopeasti. Muuten ne jäävät täysin taloustieteilijöiden jalkoihin.”

”Kun erään pitkäksi venyneen työpäivän päätteeksi lähetin sähköpostia yliopiston professorille, vastaus tuli saman tien. Hänkin oli iltahommissa.

Kansainvälisen tieteellisen konferenssin järjestelyt olivat vieneet professorilta melkein koko kesän. Tänään hän sovitteli lentoreittejä ja varasi majoitusk- sia eri puolilta maailmaa Suomeen saapuville puhujille.

Miksi alansa arvostettu huip- puasiantuntija käyttää aikaansa hotellivarauksiin? Siksi, että hänen lähimmässä työyhteisössään ei ole enää sihteereitä, jotka voisivat ottaa tehtävän hoitaakseen. (...)

Sekä julkisten että yksityisten organisaatioiden kehittäminen on kulkenut kauan samaan suuntaan. Kun kulupaineet ovat kovat, jostain täytyy leikata. Mistä silloin leikataan?

Asioista, jotka ovat tarpeellisia, mutta eivät liity aivan suoraan tuotantoprosessiin. Ihmisistä, joiden työt voidaan siirtää muille tai jättää tekemättä.

Ensin poistuivat siivoojat, lähetit ja varastomiehet. Sen jälkeen lähtivät puhelinvaihte ja sihteerit.

Säästöjä tulee, mutta koska avustavat työntekijät ovat heikoimmin palkattuja, heitä on sanottava irti paljon.

Paremmiin palkatut kokevat nyt nahoissaan, mitä virtaviivaistaminen tarkoittaa. Se tarkoittaa, että mitään ei delegoida. Jokainen hoitaa omaan työhönsä liittyvät asiat alusta loppuun, eikä ruinaa muilta apua.

Virtaviivat kasvoilla syvenevät. Onneksi ei ole aikaa katsoa peiliin.”

(Riitta Raatikainen Savon Sanomissa 21.8.2017)

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.